

im Osmanischen سرچه *serče*. Dass umgekehrt armenisch *սնճուկ* nicht etwa aus türkischem *سندرغا* entstanden ist, dafür spricht nicht nur die im Armenischen häufige Anlautskonsonanz im Worte *սնճուկ*, das übrigens allgemein als echt armenisch angesehen wird, sondern auch das ihm verwandte persische *کنجشک* *gunjishk* „Sperling“.

Prof. Dr. F. Kraclitz.

Կ Ե Ն Ս Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՆՈՐԱՅՐՆ. ԲԻԻԶԱՆԴԱՆԻ

Պատերազմի հետեւութեամբ արտասահմանի հետ յարաբերութեան ընդհատութիւնը մեզմէ զանիտու պահեց դրագէտ-բանասէր հին արդիւնաւոր գործչի մը կորուստը, որ այնչափ աւելի ցաւալի է, որչափ մեծ է արժանիքը հայ բանասիրութեան համար: Կորուստ մը անձնաւորութեան, որ կը կանխէ յառաջ քան վայելել տալն մեզի անոր պտղալից մրգաշատ անգաստանէն խնամուած քրտնաջան, գործունեայ երկար տարիներու մէջ:

Նորայր Բիւզանդացի Նախնեաց գրական արտադրութեանց առաջին յարգողներէն էր, մանաւանդ թէ ջերմեռանդ պաշտողներէն, որ իւր բովանդակ կեանքն նուիրած էր անոնց ընթերցման, ուսումնասիրութեան, լուսաբանութեան: Տարիներու ուսմամբ եւ խղճամիտ հետազոտութեամբ ամբարած էր մեծ հմտութիւն մը նախնեաց երկերու, որպիսի քիչ տուած է հայ բանասիրութիւնը: Եւ այս մշակն գիտութեան կը թողու իւր տարիներու քրտնաջան վաստակն մեծաւ մասամբ անտիպ՝ երթալու հանգչեցնելու իւր յոգնած գլուխը ցուրտ գերեզմանին մէջ:

Հանգուցեալը ծնած է Կ.Պոլիս 1844 Մարտ 4ին. իւր բանասիրական ուսմանց հիմն դրաւ Ս. Ղազարու կղզեկին մէջ, ուր աշակերտեցաւ Հ. Ալիշանի: Միտիթարեան մ'ըլլալու գացած էր հոն. իւր փափաքին կը հասնի. 1866 Ապրիլ 8ին կը ձեռնադրուի քահանայ: Հ. Յարութիւն Թերզոնց, այսպէս կը կոչուէր նա իբրեւ Միտիթարեան, նոյն 1866 տարւոյն կը կարգուի ուսուցիչ Ռափայելեան վարժարանի եւ յաջորդ

տարին կը յանձնուի իրեն Բազմապէսի տեսչութիւնը: 1868—1869 եղած է Մատենադարանապետ:

Երկար չի մնար սակայն Միտիթարայ յարկին տակ: Եօթանասնական թուականներուն հրաժեշտ կու տայ Միտիթարեան. կ'աշխարհականայ. եւ այնուհետեւ Նորայր Ն. Բիւզանդացի անուամբ կը տեսնենք զինքը մերթ Պարիս, մերթ Կ.Պոլիս եւ աւելի երկար դադարումով Ստոքհոլմ: 1904ին Հոռմի վրայէն կ'անցնի Վենետիկ եւ հոն կը հաստատուի: Միտիթարեան Մատենադարանին մօտ կը յուսար աւելի դիւրաւ շարունակել իւր գրական զբաղումները: Բայց անակնկալ հիւանդութիւն մը ի դերեւ կը հանէ իւր յոյսերը:

1908 Փետրուար 16ին կը գրէր ինձ (հմմտ. Հանդ. Ամս. 1908, էջ 155). “Իմ գրական զբաղանացս վերայ՝ 1906ի Դեկտեմբերին ի վեր եկաւ աւելցաւ ծանր հիւանդութիւն մի, հիւանդութիւն անբուժելի, որ գիշեր ցորեկ կը տառապեցնէ զիս, եւ հազիւ հազ թող կու տայ որ ամառնային վաղանցուկ ամիսներուն մէջ փոքր ինչ հանգստանամ”: Եւ նոյն տարւոյն 14 Մարտ թուակիր նամակով կը յաւելուր. “Եօթը տարիէ ի վեր չունիմ ոչ զիմ առաջին առողջութիւն եւ ոչ զիմ կորով. վեց տարի տանջուիլս բաւական չէր, անցեալ տարւոյ Փետրուարին ծանրագոյն հիւանդութիւն մի սկսաւ տառապեցնել զիս եւ ցարդ կը տառապեցնէ”: Թէեւ ենթարկուեցաւ յաջորդութեամբ վերահասութեան, բայց թէ հասակի տկարութիւնը եւ թէ բազմամեայ հիւանդութեանց հետեւութիւնները չտուին իրեն այն ցանկալի առողջութիւնն որ կարեւոր էր՝ գրական զբաղմանց համար: Բայց իւր աննկուն ոգին գերբնական ճիգեր կը փորձէր ծառայելու իւր գաղափարականին (հմմտ. թղթակցութիւնքն “Հանդիսի” մէջ եւ մասնակցութիւնն “Յուշարձանի”): Գեւ վերջերս ունէր իւր սեղանին վրայ Նահապետ Քուշակի տաղերը, որուն քննական հրատարակութեամբ կը զբաղէր:

Արդէն յառաջացած էր տարիքը եւ մարմինն լրկուած բազմամեայ հիւանդութենէն, երբ կը հնչէ մահու հրաւերը: 72 ամեայ կը կնքէ իւր մահկանացուն 1916ին (ամիսն եւ օրը չկրցայ ստուգել հակառակ գիմումներու):

Նորայր իւր բանասիրական ուսմանց սկիզբն ըրաւ Միտիթարեան յարկին տակ ի Վենետիկ, ուր երիտասարդական հասակին խորասուզուեցաւ ձեռագիրներու ուսումնասիրութեան: Հին,